

TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ BENİMSEDİKLERİ EĞİTİM FELSEFELERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (ZİYA GÖKALP EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ)¹

AN INVESTIGATION OF EDUCATIONAL PHILOSOPHIES ADOPTED BY
PROSPECTIVE TURKISH TEACHERS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Ulaş BİNGÖL² - İsmail KİNAY³

Öz

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli niteliklerinden birisi kendi varlığı hakkında düşünmesi ve etrafında olup bitenlere anlam verebilmesidir. Kişi kendisi ve dış dünya ile ilgili düşünmeye başladığı andan itibaren felsefi bir eğilim içine girer. İnsanoğlunun benimsediği felsefe, çoğu zaman eğitim yolu ile şekillenir. Bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de benimsenen felsefe kişinin iş yaşamını bütün boyutları ile etkiler. Öğretmenler benimsedikleri eğitim felsefesine göre sınıf içerisindeki davranışlarını düzenler; eğitim ve öğretim ile ilgili kararları alırken benimsedikleri eğitim felsefesinin tesirinde kalırlar. Bundan ötürü öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefelerinin tespiti; eğitim ortamının ve uygulamalarının düzenlenmesine, ders içeriklerinin belirlenmesine, eğitim programlarının eksikliklerinin giderilmesine yardımcı olacaktır. Bu çalışmanın genel amacı, Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışmanın katılımcılarını 2016-2017 Yılı Bahar Döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında kayıtlı 171 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Felsefi Tercih Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Bu araştırmadaki veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanarak birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Felsefe, Eğitim Felsefesi, Öğretmen Adayları.

Abstract

One of the most important human's attributes is to consider about his presence and to give meaning to goings on around. Person enters into philosophical tendency from the moment on he/she starts to think about himself/herself and external world. Philosophy is adopted by human forms usually through education. In profession of teaching, adopted philosophy effects work life completely as in all professions. Teachers arrange their behaviors by adopted philosophy of education in class; and they are influenced by philosophy of education when they decide on education and training. On account of this situation, the determination of adopted philosophy of education helps to arranging educational environment and applications, determining course content and eliminating training program's deficiencies. The basic aim of this work is to investigate philosophy of education adopted by Turkish teacher candidates in terms of certain variables. The population of the study consisted of a total of 171 prospective teachers who studied Turkish Education Department at Dicle University Ziya Gökalp Education Faculty during the spring term of 2016-2017 academic year. The data were collected via the “Philosophy Preference Assessment Scale”. They were analyzed through SPSS 20. The findings were discussed and some suggestions were presented.

Keywords: Turkish Education, Philosophy, Philosophies of Education, Prospective Teachers.

¹ Bu çalışma 2-4 Kasım tarihlerinde Malatya’da gerçekleştirilen IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda sunulan sözlü bildirinin gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş halidir.

² Dr. Öğrt. Üyesi, Siirt Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ulasedebiyat@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3093-1036

³ Dr. Öğrt. Üyesi, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimler Bölümü, ismailkinay84@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8963-8411

1. GİRİŞ

Bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de benimsenen felsefe kişinin iş yaşamını bütün boyutları ile etkiler. Öğretmenler, benimsedikleri eğitim felsefesine göre sınıf içindeki davranışlarını düzenler; eğitim ve öğretim ile ilgili kararlar alırken benimsedikleri eğitim felsefesinin tesirinde kalırlar. Bundan ötürü öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefelerinin tespiti; eğitim ortamının ve uygulamalarının düzenlenmesine, ders içeriklerinin belirlenmesine, eğitim programlarının eksikliklerinin giderilmesine yardımcı olur. Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin tespit edilmesi hakkında birçok çalışma yapılmıştır (Altınkurt, Yılmaz ve Oğuz, 2012; Baş, 2015, Çetin, İlhan ve Arslan, 2012; Çoban, 2002; Doğanay, 2011; Doğanay ve Sarı, 2003; Duman, 2008; Duman ve Ulubey, 2008; Ekiz, 2005, 2007; Geçici ve Yapıcı, 2008; Karadağ, Baloğlu ve Kaya, 2009; Kaya, 2007; Tekin ve Üstün, 2008; Üstüner, 2008). Bu çalışmalarda farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının, sadece bir bölümde okuyan öğretmen adaylarının veya görev yapan öğretmenlerin benimsedikleri eğitim felsefesi inançları farklı ölçekler kullanılarak incelenmiştir. İlgili alanda doğrudan Türkçe öğretmen adaylarını hedef alan bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri hangi düzeydedir?

2. Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında; cinsiyet, sınıf, Güz döneminde okunan kitap sayısı ve okunan kitap türü değişkenlerine göre anlamlı fark var mıdır?

1.1. Kuramsal Çerçeve

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli niteliklerinden birisi kendi varlığı hakkında düşünmesi ve etrafında olup bitenlere anlam verebilmesidir. Kişi kendisi ve dış dünya ile ilgili düşünmeye başladığı andan itibaren felsefi bir eğilim içine girer.

Birçok araştırmacı felsefenin Antik Yunan'da başladığı noktasında hem fikirdir (Weber, 1998: 3, Vorlander, 2008: 35, Cevizci, 2015: 16). Milattan önce VI. ve V. yüzyıllarda İyonlar düşünme edimini sistemleştirerek bilgelik sevgisi anlamına gelen felsefeyi geliştirdiler. Bireyin düşünmesi, varlığa anlam vermeye çalışması, eylemlerinin sınırlarını çizmesi, başkaları ile iletişim kurma yöntemlerini belirlemesi, iyinin ve kötünün niteliğini ortaya koyması, evrenin ana maddesini belirlemesi vb. gibi uğraşlar felsefenin kapsamı içinde değerlendirilir. Antik Yunan'da felsefeden önce hâkim olan *mitoslar*, bireyin bağımsız düşünme yetisini engellemekteydi. Mitoslar insanın kendi deneyimleri ile evreni ve varoluşunun önünde durarak hazır kalıpları sunmaktaydı. Oysa felsefe *logosa* dayanarak mantıklı, tartışmaya açık, sorgulayabilmeyi öne çıkaran bir düşünme modeli ön görmekteydi. Bundan ötürü felsefe doğrudan kişinin kendi düşünce edimine vurgu yapan bir etkinlik olarak algılanmıştır.

Antik Yunan'da, filozoflar genellikle ilk madde (arkhe) üzerinde düşünerek hayatın anlamını çözmeye çalışırlar. Aristoteles, felsefeyi arkheyi inceleyen ve varlığın başlangıcını belirleyen bir uğraş olarak tanımlar. Thales, arkheyi dünyanın nedeni olarak görürken arkhenin su olduğunu söyler (Bunnin-Yu, 2004: 29). İlkçağ'da farklı filozoflar, farklı arkhelerden söz ederler. Demokritos atomu, Parmenides biri, Anaksimandros sonsuzluğu simgeleyen aperionu arkhe olarak kabul eder (Güçlü vd, 2003: 114). Felsefe, sistemleştiği

Antik Yunan'da önce doğa üzerinde ve evrenin ana maddesi üzerinde yoğunlaşırken zaman içinde siyaset, ahlak, sanat, bilgi, din gibi konulara eğilerek kapsamını genişletir. Felsefe yapmanın salt metafizik konulara eğilmek olmadığı, insan ile ilgili her şeyin felsefenin konusu olacağı yavaş yavaş ortaya atılır. Sokrates'in geliştirdiği ve kendi adı ile anılan düşünme yöntemi her alana uygulanabilirken öğrencisi Platon, insan ile ilgili birçok konuya değinir. Platon'un öğrencisi Aristoteles daha da ileri giderek felsefeyi hayatın merkezine yerleştirir. Ortaçağ boyunca dinin etkisi ile özgür düşünceye ket vurulması, Antik Yunan'daki felsefe geleneğinin geriye itilmesine, özgür düşünmenin sınırlanmasına neden olur. Bu dönemde sanat, bilgi, ahlak, siyaset, eğitim kısacası her şey dinin çizdiği sınırlar çerçevesinde ele alınıp tartışılır. XV. ve XVI. yüzyıllarda doğan modern felsefe Antik Yunan'ın düşünme geleneğine yüzünü dönerek bireyin insan ve evren hakkında özgürce kafa yormasını, dış bir güce bağlı kalmadan varoluşunu yorumlamasını olanaklı kılar. Bugün dünyada değişik felsefi akımlar mevcut olmasına karşın bütün akımların kesiştiği nokta, kişinin kendisi ve dışında olup bitenler hakkında dolaysız düşünebilme eylemini gerçekleştirmesi gerektiğini dile getirmeleridir.

Sanat, siyaset, edebiyat, ahlak, bilgi, varlık gibi eğitim de felsefenin temel uğraşları arasındadır. "Eğitimi felsefi açıdan temellendirmeye çalışan görüşlerin oldukça yeni olmasına rağmen, eğitim-felsefe ilişkileri hem çok yönlü, hem de epeyce eskilere uzanmaktadır. Çünkü insanı eğitime ve yetiştirme, tarih boyunca insanlığın en önemli faaliyetlerinden birisi olarak düşünülmüş, bunun için de, daima en iyi yetiştirme sistemine ulaşmanın yolları aranmıştır" (Tozlu, 2006: 221). Antik Çin ve Hindistan'dan Antik Yunan'a kadar uzun zaman önce yaşamış olan filozoflar insan eğitiminin önemine vurgu yapmış; ahlaklı, erdemli bir bireyin nasıl yetişmesi konusunda belli başlı bazı önerilerde bulunmuşlardır. Mesela Platon, *Devlet*'te değişmeyen ebedî ve ezeli ideaların öğretilmesi gerektiğini, toplumun bu idealara ulaşan filozoflar tarafından yönetilmesini, idealara ulaşamayanların en kötü işlerde çalıştırılması gerektiğini savunur. Ona göre kusursuz bir eğitim ve öğretimden değerli varlıklar çıkar. Devletin bekçilerinin görevi eğitimin bozulmasını engellemektir (Platon, 1999: 103). Platon, salt zihinsel eğitime değil, aynı zamanda bedensel eğitime de önem verir. Onu insan eğitimi ile ilgili düşüncelerinin etkilerini hem Ortaçağ Avrupa'sında hem İslam dünyasında görmek mümkündür. Aquinalı Thomas, inanç ile akli uzlaştıran bir eğitim modeli öngörerek erdemli olmanın yolunu gösterir. Benzer görüşleri Farabi, İbn-i Sina gibi İslam düşünürlerinde de görmek mümkündür (Cevizci, 2015).

Ortaçağ'da eğitimin daha çok pedagoji çerçevesinde ele alındığına şahit olunur. Modern zamanlara gelindiğinde her konuda olduğu gibi eğitim konusunda da dinin etkileri azaltılarak akla ve mantığa uygun bir model önerilmeye başlanır. Modern eğitimin gelişmesinde Rousseau, Locke, Kant gibi isimlerin ciddi katkılarının olduğunu belirtmekte fayda var. Rousseau, *Emile* isimli eserini çocuk eğitimi üzerine yazar. Fransız düşünür, yaşayarak, deneyimleyerek, doğaya temas ederek öğrenilmesi gerektiğini ileri sürer. Ona göre öğrencinin iyi yetişmesi için tek bir rehberin olması gerekir (Rousseau, 2003: 31). XVII. yüzyılda yaşamış olan John Locke, değişim ve dönüşümler neticesinde ortaya çıkan burjuva toplumuna hitap eden ve daha çok deneyime dayalı bir eğitim modeli sunar. İngiliz düşünürü göre geleneksel eğitimin en büyük sakıncalarından biri çocukların belleklerinin gereksiz kural ve yasalar ile doldurulmasıdır (Locke, 2004: 61). Oysa kurallar pratik ve yaşama dönük olmalıdır. Aydınlanmanın önemli isimlerinden olan Kant ise insanın eğitimini ahlaki davranışı öğrenme çerçevesinde değerlendirir. Kant'ın eğitimden anladığı şey ahlaki terbiye, çocuk bakımı, umumi talim ve terbiyedir. Ona göre insan ancak eğitimle insan olabilir, insan mükemmeliyetinin büyük sırrı eğitimde saklıdır (Kant, 2007: 27-33). Modern zamanlarda Schopenhauer'den Hegel'e, Marx'tan Nietzsche'ye kadar birçok büyük düşünürün eğitim hakkında fikirlerini dile getirdiklerine tanık olunur. Düşünürler; Rousseau, Kant ve Locke'ta

olduğu gibi eğitim hakkındaki felsefi fikirlerini açıklarken benimsedikleri dünya görüşüne göre davranırlar.

Felsefe tarihinde eğitim hakkında birçok düşünürün fikrini ele almak mümkündür. Fakat bugün artık felsefenin bir alt disiplini haline gelmiş olan eğitim felsefesinin, bazı düşünürlerin eğitim hakkında söylediklerinin ötesinde bir anlamının olduğunu belirtmek gerekir. Eğitim felsefesi, Cevizci'ye göre eğitimin imkânı, doğası, amaçları ve yöntemleri ile ilgili problemleri, felsefeye özgü yöntemlerle konu alan felsefenin bir dalıdır. Bu dalda eğitimin mümkün olup olmadığı, eğitimde bir öğretmene gerek duyulup duyulmadığı, onun bir ideoloji ya da öğretiyi aktarmaktan bağımsız olup olmadığı türünden sorulara cevap aranır (2013: 533). Eğitim felsefesi, eğitim hakkında düşünmeyi ve eğitimin genel ideolojisini belirlemeye çalışan bir faaliyetin adıdır. Çüçen'e göre eğitimin, doğası, olanağı, amaçları, problemleri ve yöntemleri üzerine yapılan incelemelerin tümüne eğitim felsefesi denir (2012: 356). Buna göre eğitim felsefesinin, eğitimin sınırları, niteliklerini, nasıl ve ne zaman uygulanacağı ile ilgili kişiye fikir sunma gibi bir işlevi vardır. Eğitimin de felsefe gibi temel nesnesi insandır. Kişiye bir bakış açısı sunan felsefe aynı zamanda eğitim sisteminin bütün öğelerini etkileyebilir (Sönmez, 2003: 51). Öğretmen yetiştirmeden eğitim programlarının düzenlenmesine, öğrenciye yaklaşım biçimlerinden okutulacak derslerin içeriği ve süresine kadar eğitimi ilgilendiren her konu benimsenen felsefi tutuma göre belirlenir. Bilindiği üzere eğitim toplumsal ve siyasal yapının bir alt dalı olarak bazı amaçlara ve beklentilere göre biçimlenir. Toplumsal ve siyasal yapıların da bir felsefeden bağımsız bir şekilde biçimlenmesi düşünülmaz. Bir ülkedeki eğitim sistemi, o ülkede yaşayan insanların kültürel özelliklerinden etkilendiği gibi ülkeyi yöneten siyasi iradenin benimsediği felsefeye göre de biçimlenir.

Geçmişten günümüze eğitim felsefesi yaklaşımları genel itibarıyla dört felsefi eğilimden etkilenmişlerdir. Bunlar; idealizm, realizm, pragmatizm ve varoluşçuluktur. İdealizm, “var olan her şeyi düşünceye bağlayıp ondan türeten; düşünce dışında nesnel bir gerçekliğin var olduğunu, başka bir deyişle düşünceden bağımsız bir varlığın ya da maddenin (maddî gerçekliğin) bulunduğunu yadsıyan felsefe akımını niteler” (Güçlü vd, 2003: 713). Realizm; “varlığın, insan bilincinden bağımsız ve nesnel olarak var olmakta bulunduğunu ileri sürenlerin anlayışı[dır]” (Hançerlioğlu, 2012: 217). Pragmatizm; bilginin düşünceye dayalı olmadığını, dünyadaki eylemlerimiz neticesinde geliştiğini, kavramların veya önermelerin anlamının pratik etkilerinde yattığını öne süren bir dünya görüşüdür (Bruce-Yearley: 2006: 241). Varoluşçuluk ise “insanın varoluşuyla doğal nesnelere özgü varlık türü arasındaki karşıtlığı büyük bir güçle vurgulayan, iradesi ve bilinci olan insanların, irade ve bilinçten yoksun nesnelere dünyasına fırlatılmış olduğunu öne süren felsefe okulu[nun]” adıdır (Cevizci, 2013: 1589). Bu felsefi akımlar dışında marksizm, yapısalcılık, natüralizm, postmodernizm gibi düşünce hareketlerinin de eğitim üzerinde ciddi etkiler bıraktığı bilinir. Fakat eğitim felsefesinin temel yaklaşımları olan daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık daha önce sözü edilen felsefi eğilimlerden etkilenmiştir.

Eğitim felsefesi, eğitimi engelleyen sorunlardan eğitime yön veren kavramlara kadar birçok düşünceyi açıklama etkinliği olarak anlamlandırılabilir (Brauner- Bursn, 1965: 23). Eğitim felsefesi yaklaşımları, beslendikleri felsefenin ilkeleri çerçevesinde her açıdan eğitime uygulama önerilerini sunarlar. Kaynaklarda eğitim felsefesi yaklaşımlarının sayısı birbirinden farklılık gösterse de konuya temas eden bütün kaynaklarda daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık yaklaşımlarına yer verildiği görülür (Ornistein-Hunkins, 2014; Bramled, 1971; Sönmez, 2011).

Daimicilik (Perennialism); temele klasik idealizmi ve realizmi alan daimicilik, insanı akıllı bir varlık olarak tanımlamasından kaynaklanan bir alt yapı ile eğitimin evrensel, değişmez, mutlak doğruları insana yine akıl yoluyla öğretebileceğini savunur (Çüçen, 2012:

363). Daimicilikte insan doğası değişmezdir. İnsanların doğanın evrensel gerçeklerini anlama ve muhakeme etme kabiliyeti vardır. Eğitimin hedefi, öğrencilerin zihnini ve ahlaki karakterini geliştirerek rasyonel bir kişilik geliştirmek ve evrensel değerleri ortaya çıkarmaktır (Ornistein-Hunkins, 2014: 52). Öğrencilerin entelektüel bir eğitim almasını amaçlayan daimicilik (Demirel, 2010), eğitimde tündengelim, sokratik tartışma, gezi ve gözlem gibi öğrenme yöntemlerine yer verir (Erden, 1998; Martin-Loomis, 2007). Daimicilikte gelenekler ve toplumsal değerlerin korunması gerektiği görüşü öne çıkar.

Esasicilik (Essentialism); daimicilik gibi idealizm ve realizmin etkisinde olan esasicilik insanın her türlü bilgiyi sonradan öğrendiği görüşünden hareket eder. Daimicilikten farklı olarak tümevarım yöntemini benimser, fakat daimicilik gibi kültürel değerlerin kişiye öğretilmesi gerektiğini savunur. Sönmez'in anlatımına göre esasicilikte üzerinde anlaşılmayan, çözülmemiş ve gelecek ile ilgili sorunlar ders içeriklerinde yer almaz; eğitim durumlarında, konular ve dersler önemli olduğundan dolayı, öğrenci merkezli olmamalı öğretmen merkezli olmalıdır. Öğretmen, eğitim ortamında, gerektiğinde cezaya başvurmalı, otoriteyi elden bırakmamalıdır (Sönmez, 2011: 91-92). Öğretmen belirli bir konunun uzmanı ve öykünmeye layık bir model olarak görülür (Ornistein-Hunkins, 2014: 56). Esasicilik, konu ve disiplin merkezli bir eğitim felsefesi olarak değerlendirilir (Kneller, 1971). Daimicilik gibi esasicilik de geleneksel ve klasik bir eğitim anlayışını dile getiren bir eğitim felsefesi yaklaşımıdır.

İlerlemeci Eğitim Felsefesi (Progressivism); XIX. yüzyılda gelişen pragmatist felsefenin etkisi ile ortaya çıkan ilerlemeci eğitim felsefesi, öğrenci merkezli bir eğitim modeli öngörür. "İlerlemeci eğitim anlayışı, evrenin değişim içinde olduğu esasına dayanır ve eğitimin bir gelişim süreci olduğunu savunur. Eğitimin amacı çevrede, toplumda, insanda ve dünyada meydana gelen değişimleri göz önünde tutarak, çocuklara veya öğrencilere verilmesi istenen bilgi ve becerilerin ezeli-ebedî olmadığını göstermektir" (Çüçen, 2012: 364). Eğitim ortamı öğrencilerin birbirinden etkilenmelerini ve görüşlerini özgürce dile getirmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir (Demirel, 2010). İlerlemeci eğitim felsefesi öğrenciyi hazırlamaya dönük bir eğitim ortamının gereğini dile getirerek eğitimin toplumun kalkınmasında önemli işlevlerinin olduğuna vurgu yapar.

Yeniden Kurmacı Eğitim Felsefesi (Reconstructionism); İlerlemeci eğitim felsefesi gibi pragmatizme dayanan yeniden kurmacı eğitim felsefesi toplumun eğitim yolu ile değiştirileceği ve eğitimin amacının toplumu yeniden yapılandırmak olduğunu savunur. "Eğitim yalnız yaşam değil; aynı zamanda gelecektir. Önemli olan amaçlardır. Eğitimin görevi toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve düzenlemektir. Eğitim, bir değişim aracı olduğu kadar; bir denge aracıdır da; çünkü yaşam sürekli değişmektedir" (Sönmez, 2011: 104-105). Yeniden kurmacı eğitim felsefesi; çevre kirliliği, küresel ısınma, savaşlar, göçmen krizi, kıtlık gibi insanlığın ortak sorunları karşısında öğrencilerin bilinçlenmesi gerektiğini ileri sürer. Öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olmasını ileri süren yeniden kurmacı anlayışına göre okul ortamı toplumsal değişimleri öğretmelidir.

2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama modelinde yapılmıştır. "Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşan araştırma yaklaşımlarıdır." (Karasar, 2009: 77). Bu çalışmada da Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerini betimlemeye amaçlandığından tarama modeli kullanılmıştır.

2.2.Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcılarını 2016-2017 Yılı Bahar Döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe eğitimi Anabilim Dalında kayıtlı 171 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının bazı özelliklere göre dağılımı Tablo 1’de *sunulmuştur*:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Bazı Özelliklere Göre Dağılımı

	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	103	60.2
	Erkek	68	39.8
Sınıf	1.Sınıf	29	17.0
	2.sınıf	41	24.0
	3.Sınıf	43	25.1
	4.Sınıf	58	33.9
Toplam		171	100.0

2.3.Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Çetin, İlhan ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen “Felsefi Tercih Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 39 madden ve 2 boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut Çağdaş Eğitim Felsefeleri (ÇEF) (ilerlemecilik ile yeniden kurmacılık) olup 17 madden oluşmaktadır. İkinci boyut Geleneksel Eğitim Felsefeleri (GEF) (damıcılık ile esasicilik) olup 22 madden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan İç tutarlılık katsayıları, ÇEF alt ölçeği için .90 ve GEF alt ölçeği için .86 olarak bulunmuştur (Çetin, İlhan ve Arslan, 2012). Bu çalışmada ise ÇEF için .88 ve GEF için .80 olarak hesaplanmıştır olarak hesaplanmıştır. .70 ve üzerindeki güvenilirlik katsayılarına sahip ölçekler güvenilir kabul edilebilir (Pallant, 2005; Büyüköztürk, 2011; Fraenkel, Wallen & Hyun, 2012). Ayrıca Raines-Eudy (2000:126) .50 ve üzerindeki güvenilirlik katsayısının kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir. Buna göre ölçeğin güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğu söylenebilir.

2.4.Veri Analizi

Bu araştırmadaki veriler SPSS 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bazı özelliklere göre dağılımlarının frekans ve yüzdelerine bakılmıştır. Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgular için öğretmen adaylarının felsefe tercihlerinin düzeylerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin bulgular için İlişkisiz Örneklem t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi istatistik testleri kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlı bir farkın olması durumunda farkın kaynağını belirlemek için LSD testi ve anlamlı farkın büyüklüğünü belirlemek için de etki değeri hesaplanmıştır. Chone’e (1988) göre eta kare değeri, .01-.06 arasında olması küçük, .06-.14 olması arasında orta, .14 ve üstünde olması büyük etki olarak yorumlanır (akt. Pallant, 2005; Akbulut, 2010).

Elde edilen aritmetik ortalamaların yorumlanmasına Tablo 2’deki düzeyler ve aralıklar dikkate alınmıştır:

Tablo 2. Puan Ortalamalarının Yorumlanmasında Kullanılan Aralıklar ve Düzeyleri

Puan aralığı	Düzye
1.00 – 1.80	Çok düşük
1.81 – 2.60	Düşük
2.61 – 3.40	Orta
3.41 – 4.20	Yüksek
4.21 – 5.00	Çok Yüksek

3. BULGULAR

Bulgular araştırma sorularına göre sırayla sunulmuştur. Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefeleri hangi düzeyde olduğuna ilişkin bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Türkçe Öğretmen Adaylarının Benimsedikleri Felsefelere İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	n	\bar{X}	ss	Düzye
ÇEF	171	4.15	.57	Yüksek
GEF	171	2.77	.56	Orta

Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri felsefe düzeyleri ÇEF için 4.15 (Yüksek) ve GEF için 2.77 (Orta) olarak tespit edilmiştir. Buna göre Türkçe Öğretmen adayları çağdaş eğitim felsefelerini geleneksel eğitim felsefelerine göre daha çok benimsedikleri söylenebilir. Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Türkçe Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerini Benimseme Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
ÇEF	Kadın	103	4.20	.55	169	1.248	.214
	Erkek	68	4.09	.59			
GEF	Kadın	103	2.73	.53	169	1.113	.267
	Erkek	68	2.82	.60			

Tablo 4 incelendiğinde, Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Buna göre cinsiyetin Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeylerine herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında sınıf değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 5’de sunulmuştur:

Tablo 5. Türkçe Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerini Benimseme Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Sınıf	n	\bar{X}	ss	F	p	Etki Değeri	LSD Testi
ÇEF	1. Sınıf	29	4.20	.44	1.526	.210		
	2. Sınıf	41	4.00	.61				
	3. Sınıf	43	4.25	.47				
	4. Sınıf	58	4.17	.64				
GEF	1. Sınıf	29	2.90	.49	2.165	.094		
	2. Sınıf	41	2.85	.29				
	3. Sınıf	43	2.78	.47				
	4. Sınıf	58	2.62	.75				

Tablo 5 incelendiğinde, Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında sınıf değişkenlerine göre anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Ayrıca tüm sınıflarda ÇEF düzeyinin GEF düzeyinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında Güz döneminde okunan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6. Türkçe Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerini Benimseme Düzeylerinin Güz Döneminde Okunan Kitap Sayısı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Okunan Kitap Sayısı	n	\bar{X}	ss	F	p	Etki Değeri	LSD Testi
ÇEF	1-5	88	4.15	.59	.744	.477		
	6-10	46	4.23	.46				
	11 ve üzeri	37	4.16	.63				
GEF	1-5	88	2.74	.55	.768	.466		
	6-10	46	2.75	.59				
	11 ve üzeri	37	2.86	.54				

Tablo 6 incelendiğinde, Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında Güz döneminde okunan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre okunan kitap sayısının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında okunan kitap türü değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7. Türkçe Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerini Benimseme Düzeylerinin Okunan kitap Türü Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Kitap türü	n	\bar{X}	ss	F	p	Etki Değeri	LSD Testi
ÇEF	1. Edebi	99	4.19	.44	.442	.723		
	2. Araştırma-İnceleme	11	4.15	.61				
	3. Felsefi	17	4.18	.47				
	4. Diğerleri	44	4.07	.64				
GEF	1. Edebi	99	2.82	.49	2.690	.048*	.046	1-3, 3-4
	2. Araştırma-İnceleme	11	2.63	.29				
	3. Felsefi	17	2.43	.47				
	4. Diğerleri	44	2.82	.75				

Tablo 7 incelendiğinde, Türkçe öğretmen adaylarının ÇEF benimseme düzeyleri arasında okunan kitap türüne göre anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Türkçe öğretmen adaylarının GEF benimseme düzeyleri arasında okunan kitap türüne göre anlamlı bir fark belirlenmiştir. Belirlenen anlamı fark felsefi kitap okuyanlar ile edebi kitap okuyanlar ve diğer kitapları okuyanlar arasında olmuştur. Eta kare değerine bakıldığında anlamlı farkın düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca GEF boyutu için aritmetik ortalamalar incelendiğinde en düşük ortalamalar edebî ve felsefi kitap okuyan öğretmen adayların bulunmuştur. Buna göre okunan kitap türü Türkçe öğretmen adaylarının GEF benimseme düzeyleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte GEF en az benimseyen Türkçe öğretmen adayları edebi kitap ile felsefi kitap okuyanlar olduğu ifade edilebilir.

4. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgular incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının benimsedikleri felsefe düzeyleri ÇEF için 4.15 (Yüksek) ve GEF için 2.77 (Orta) olarak tespit edilmiştir. Buna göre Türkçe öğretmen adayların çağdaş eğitim felsefelerini daha çok benimsedikleri söylenebilir. Bu bulgu Çetin, İlhan ve Arslan (2012) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla farklılık göstermekteyken Karadağ, Baloğlu ve Kaya (2009) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çetin-İlhan-Arslan'ın araştırmasında farklı anabilim dallarında okuyan öğretmen adaylarının geleneksel eğitim felsefelerini orta düzeyde, çağdaş eğitim felsefelerini düşük düzeyde benimsedikleri saptanmıştır. Araştırmamız ile söz konusu araştırma arasında böyle bir ayrımın ortaya çıkmasında farklı anabilim dallarında okuyan öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin incelenmesinin etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim Çetin, İlhan ve Arslan'ın (2012) araştırmasında ders içerikleri Türkçe Eğitim anabilim dalına yakın olan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğretmen adaylarının ÇEF'i benimseme düzeyleri Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik anabilim dallarında okuyan öğretmen adaylarından daha yüksek çıkmıştır. Buna göre sözel alanlarda ÇEF'i benimseme eğiliminin daha yüksek olduğu çıkarımında bulunabilir.

Ayrıca çağdaş eğitim felsefeleri kadar olmasa da Türkçe öğretmen adayları belli bir düzeyde geleneksel eğitim felsefelerini de benimsedikleri sonucu çıkarılabilir. Bu durumun temel nedeni olarak şu anda Türkçe öğretmen adaylarının ülkemizde 2005'ten beri uygulanan ve yapılandırmacı yaklaşıma dayanan eğitim programları ile yetişmiş olmaları gösterilebilir. ÇEF'in benimsenmesinde teknolojik ilerlemeler, toplumsal değişimler etkili olmuştur, denilebilir. Ancak söz konusu eğitim programları ile yetişen öğretmen adayları üniversite eğitimine başladıktan sonra okutulan bazı derslerin geleneksel eğitim anlayışına göre işlenmesi belli bir düzeyde geleneksel eğitim felsefesine sahip olmalarına etki etmiş olabilir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik bulgular incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini benimseme düzeyleri arasında; cinsiyet, sınıf, Güz döneminde okunan kitap sayısına göre anlamlı fark yoktur. Ancak sadece okunan kitap türüne göre geleneksel eğitim felsefesi boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Benimsenen eğitim felsefesinin öğretmen adaylarının kişisel yaşantıları ve deneyimlerinden etkilendiği açıktır. Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi sonucu bireylerin eğitim ortamında benzer yaşantılar ve deneyimler geçirmeleri eğitime bakış açıları noktasında benzer fikirlere ve algılara sahip olmalarını biçimlendirmiştir, denilebilir. Ancak günümüzde de insan düşüncesini ve hayat algısını biçimlendiren bir unsur da okunan kitap türüdür. Bundan ötürü Türkçe öğretmen adayları arasında benimsenen eğitim felsefesi üzerinde okunan kitap türünün etkili olması beklenebilir. Nitekim bu çalışmada da kitap türünün geleneksel eğitim felsefelerinin benimsenmesi üzerinde etkili bir değişken olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Bu çalışmada ele alınan değişkenler dışında Türkçe öğretmen adaylarının felsefe tercihleri ile ilişkili olabilecek değişkenlerin ele alındığı çalışmalar önerilmektedir.
2. Türkçe öğretmen adaylarının birinci sınıftan itibaren felsefi tercihlerinin izleneceği çalışmalar yapılabilir.
3. Bu araştırma sonucunda Türkçe öğretmen adaylarının daha çok çağdaş eğitim felsefelerini benimsedikleri tespit edilmiştir. ÇEF'i benimseme nedenlerini araştırarak nitel çalışmalar önerilmektedir.
4. Türkçe öğretmen adayların ÇEF'i benimsemeleri ile sözel bir alanda eğitim görmeleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak çalışmalar önerilmektedir.
5. Benimsenen felsefe, öğretmenlerin öğrenmeleri üzerinde etkili olduğundan eğitim ortamları benimsenen eğitim felsefesine göre düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Altınkurt, Y., Yılmaz, K. ve Oğuz, A. (2012). İlköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin eğitim inançları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 1-19.
- Akbulut. Y. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Baş, G. (2015). *Öğretmenlerin Eğitim Felsefesi İnançları ile Öğretme-Öğrenme Anlayışları Arasındaki İlişki*. Eğitim ve Bilim, Cilt 40, Sayı 182, s.111-126.
- Brameld, T. (1971). *Patterns of Educational Philosophy: Divergence and Convergence in Culturological Perspective*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Brauner, Charles J.-Burns, Hobert W. (1965). *Problems in Education an Philosophy*. Englewood Cliffs, pp. 20-26.

- Bruce, S.-Yearley, S. (2006). *The Sage Dictionary of Sociology*. London in England: Sage Publications.
- Bunnin, N.-Yu, J. (2004). *The Blackwell Dictionary of Western Philosophy*. Oxford in U.K.:Blackwell Publishing.
- Büyüköztürk. Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cevizci, A. (2013). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A. (2015). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Say Yayınları.
- Çetin, B., İlhan, M., Arslan, S. (2012). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 149-170.
- Çoban, A. (2002). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının eğitim sürecine ilişkin felsefi tercihlerinin değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 311-318.
- Çuçen, A. K. (2012). *Felsefeye Giriş*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitimde Program Geliştirme: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2011). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin öğretmen adaylarının felsefi bakış açılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 332-348.
- Doğanay A. ve Sarı, M. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algıların değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 321-337.
- Duman, B. ve Ulubey, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin öğretim teknolojilerini ve interneti kullanma düzeylerine etkisi ile ilgili görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 95-114.
- Ekiz, D. (2007). Öğretmen adaylarının eğitim felsefesi akımları hakkında görüşlerinin farklı programlar açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-12.
- Ekiz, D. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim felsefesi akımlarına ilişkin eğilimlerinin karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-11.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: AlkımYayınları.
- Frankel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education (Eighth Edition)*. New York: McGraw Hill.
- Geçici, S. ve Yapıcı, Ş. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin eğitim felsefesiyle ilgili görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(2), 57-64.
- Güçlü, A. (vd.) (2003). *Felsefe Sözlüğü* (2. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (2012). *Felsefe Ansiklopedisi Cilt 2*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- J.J. Rousseau (2003). *Emile Ya Da Çocuk Eğitimi Üzerine*. (çev. Mehmet Baştürk-Yavuz Kızılcım). İstanbul: Babil Yayınları.
- John Locke (2004). *Eğitim Üzerine Düşünceler*. (çev. Hakan Zengin). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Immanuel Kant (2007). *Eğitim Üzerine*. (çev. Ahmet Aydoğan). İstanbul: Say Yayınları.
- Karadağ, E., Baloğlu, N. ve Kaya, S. (2009). Okul Yöneticilerinin Eğitim Felsefesi Akımlarını Benimseme Düzeylerine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi*, 12, 181-200.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, S. (2007). *İlk ve ortaöğretim okulu yöneticilerinin eğitim felsefesi akımlarına karşı eğilimlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kneller, George F. (1971) *Introduction to the Philosophy of Education*. New York: John Wiley and Sons.
- Martin, David J.-Loomis, Kimberly S. (2007) *Building Teachers: A Constructivist Approach to Introducing Education*. Belmont, CA: Thomson Learning.
- Ornistein, A. C.-Hunkins, F. P. (2014). *Eğitim Programı Temeller, İlkeler ve Sorunlar*. (çev. Ed. Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Pallant, J. (2005). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows*. Australia: Australian Copyright.
- Platon (1999). *Devlet*. (çev. Sebahattin Eyuboğlu-M. Ali Cimcoz). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Raines-Eudy, R. (2000). Using Structural Equation Modeling To Test For Differential Reliability and Validity: An Empirical Demonstration. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 7(1): 124-141.
- Sönmez, V. (2011). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sönmez, V. (2003). *Eğitimin Felsefi Temelleri*. Öğretmenlik Mesleğine Giriş içinde (ed. Veysel Sönmez). Ankara: Anı Yayınları, s. 43-80.
- Vorlander, K. (2008). *Felsefe Tarihi*. (çev. Mehmet İzzet-Orhan Saadeddin). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Weber, A. (1998). *Felsefe Tarihi*. (çev. H. Vehbi Eralp). İstanbul: Sol Yayınları.
- Tekin, S. ve Üstün, A. (2008). Amasya eğitim fakültesi öğretmen adaylarının eğitim süreci hakkındaki felsefi tercihlerinin tespiti. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 145-158.
- Tozlu, N. (2006). *Felsefe ve Eğitim*. Felsefe ve Eğitim içinde (ed. Adem Solak). Ankara: Hegem Yayınları, s.221-264.
- Üstüner, M. (2008). The comparison of the educational philosophies of Turkish primary school superintendents and teachers. *Eurasian Journal of Educational Research*, 33, 177-192.